

Temeljem dobivenih uputa Vlade Republike Hrvatske iskazanim u Antikorupcijskom programu za trgovačka društva u većinskom državnom vlasništvu za razdoblje 2021. do 2022., te članka 24. Društvenog Ugovora ČISTOĆA d.o.o. (u daljnjem tekstu: Društvo) iz Dubrovnika Predsjednik Uprave – Direktor) dana 19.12.2022. godine, donosi slijedeći:

VODIČ ZA PREVENCIJU KORUPCIJE U DRUŠTVU

Broj: 1010/22-182/3

Korupcija je u najširem smislu svaki oblik zloupotrebe ovlasti radi osobne ili skupne koristi, u javnom ili privatnom sektoru. To je svaki čin kojim se, suprotno javnom interesu, nedvojbeno krše moralne i pravne norme te povređuju temelji vladavine prava.

- 1) Korumpiranom osobom smatra se svaka službena ili odgovorna osoba koja radi osobne koristi ili koristi skupine kojoj pripada zanemari opći interes koji je dužna štiti s obzirom na zakone, položaj i ovlasti koje su joj povjerene. Korumpiranim se smatra i građanin koji nudi ili pristaje na davanje zatraženog mita kako bi korumpirana osoba činjenjem, nečinjenjem ili propuštanjem činjenja pomogla u ostvarivanju koristi za pojedine osobe ili skupine.
- 2) Nulta stopa tolerancije na korupciju predstavlja reagiranje na svaki oblik korupcije bez obzira na visinu stečene koristi i položaj radnika koji je korumpiran.
- 3) Integritet je dosljednost u poštivanju etičkih načela.

Etička infrastruktura se sastoji od elemenata (zakonodavnog okvira, etičkih kodeksa, središnjeg tijela zaduženog za koordinaciju aktivnosti upravljanja etikom, povjerenika za etiku, etičkog povjerenstva i sl.) koji su međusobno povezani, a čije usklađeno djelovanje osigurava poštivanje etičkih standarda u Društvu.

Mito ili podmićivanje — obećanje, ponuda ili davanje bilo koje povlastice koja neprimjereno utječe na ishod odluka dužnosnika/službenika. Mito može biti dano dužnosniku/radniku (izravno) ili uz pomoć druge osobe ili subjekta (neizravno). Pod mitom podrazumijevamo novac, povjerljivu informaciju, darove i druge oblike. Pronevjera — krađa javnih sredstava koju čini osoba kojoj su povjerene ovlasti i kontrola nad tim sredstvima.

Nepotizam i kronizam (pristranost) — dodjeljivanje poslova ili povlastica određenim pojedincima bez obzira na njihove sposobnosti. Nepotizam označava ponašanje pojedinaca, najčešće nositelja političke, ekonomske, vojne ili neke druge moći i utjecaja koji svojim povlaštenim položajem osiguravaju povlastice i druge pogodnosti članovima svojih obitelji, rođacima ili bliskim osobama.

O kronizmu govorimo kada ovlaštena osoba prilikom dodjele određenih društvenih položaja odnosno imenovanja nepropisno daje prednost prijateljima bez obzira na njihove kvalifikacije za taj položaj ili imenovanje.

Iznuđivanje — nezakonito i namjerno dobivanje neke materijalne ili nematerijalne prednosti od druge osobe ili subjekta tako da se nameće nezakoniti pritisak u obliku prijatnji ili zastrašivanja da bi se osobu ili subjekt prisililo na pružanje određenih povlastica. Ova prisila

može sadržavati fizičku povredu, nasilje ili prepreku, a može uključivati i opasnost da treća strana bude ugrožena.

Ovim se vodičem želi primarno osigurati profesionalno ponašanje radnika u vezi s: darovima i naknadama od poslovnih partnera i poslovnim partnerima, zaštititi nepristranost radnika, kao i regulirati mogućnost obavljanja dodatnog posla izvan radnog vremena, itd., te na taj način utjecati na razdvajanje privatnih i poslovnih interesa, pošto su navedeni elementi najčešći uzroci mogućnosti nastanka koruptivnog djelovanja.

Korupcija može imati ozbiljne i dugotrajne posljedice za pojedince, razne organizacije, državna tijela, upravna tijela jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave te za društvo u cjelini. Na organizacijskoj razini, kao i na razini državnih odnosno lokalnih i područnih tijela, korupcija ozbiljno narušava njihovu djelotvornost. Kada korupcija postane dio tih sustava, vrlo ju je teško ukloniti bez razgradnje dijelova sustava. Nanosi se šteta djelotvornosti i povjerenju javnosti, širi se nezadovoljstvo.

Na društvenoj razini korupcija je jedna od većih prepreka razvoju, povećava nejednakost u društvu i više pogađa siromašnije i ranjivije društvene skupine. Kad građani shvate da se radnike i dužnosnike može podmititi i pomisle da je mito u državnim odnosno lokalnim i područnim tijelima i pravnim osobama s javnim ovlastima „praksa“, gube povjerenje u institucije, političku elitu i politiku općenito.

ŠTO SE OČEKUJE OD RADNIKA DRUŠTVA

- odgovornost za savjesno, učinkovito i stručno obavljanje poslova
- pružanje usluge građanima koristeći stručno znanje i u skladu s pravilima struke u cilju zaštite javnog interesa i očuvanja povjerenja građana
- odgovorno i uzorno ponašanje
- nepristranost u pružanju usluge građanima
- postupanje s posebnom pažnjom prema osobama s invaliditetom, djeci, trudnicama, starijim osobama i osobama s drugim posebnim potrebama te neukim strankama
- pružanje potrebnih informacija vezanih uz poslove koje obavlja na pristupačan način i na vrijeme
- jednak odnos prema svim korisnicima usluga, bez diskriminacije ili povlašćivanja.

Radnici su se dužni u svom radu pridržavati određenih pravila ponašanja koja su utemeljena na Ustavu, zakonima i drugim propisima Republike Hrvatske, pravilima struke i široko prihvaćenim dobrim običajima – kako u odnosu s korisnicima usluga tako i u međusobnim odnosima službenika i namještenika te u osiguranju poštivanja zajamčenih prava.

U afirmaciji nulte stope tolerancije na korupciju mogu pomoći: opća pravila ponašanja za radnike u obliku etičkih kodeksa, uključivanje odredbi o „lošem postupanju“ zajedno sa zakonima koji uređuju temeljna etička načela u javnom sektoru te institucionalni okvir za uspostavu etičkog sustava vrijednosti u javnom sektoru.

Etički kodeks, zajedno s postojećim zakonskim okvirima i ostalim propisima, te odgovarajuće strategije koje se odnose na sukob interesa i korupciju pojačale bi učinak sprječavanja sukoba

interesa i istodobno razjasnile odnos između sukoba interesa, korupcije, integriteta i etike. Sustavna edukacija radnika o korupcijskom ponašanju i njegovim rizicima, mehanizmima prevencije i suzbijanja te mogućem kažnjavanju pridonijet će borbi protiv korupcije i afirmaciji nulte stope tolerancije na nju. No ni jedan zakon, pa ni etički kodeks, ne može propisati način ponašanja radnika za svaku moguću situaciju.

O njima ne govorimo kao o univerzalnim dokumentima u kojima ćemo naći odgovor na sve problematične situacije s kojima se susrećemo na radnom mjestu.

Koruptivni rizik može se definirati kao odlika, svojstvo ili izloženost pojedinca, tijela ili postupka koji povećava vjerojatnost koruptivnog ponašanja, odnosno kršenja postavljenih načela integriteta. Svaki se pojedinac suočava s različitim koruptivnim rizicima ovisno o svojim ovlastima utvrđenima ugovorom o radu odnosno dužnostima koje obnaša, a koje utječu na rad Društva. Dakle, koruptivni rizici su povezani s određenim poslovima koje pojedinac obavlja, s radnim mjestom na koje je zaposlen te se može utvrditi da su sljedeći postupci odnosno procesi i radna mjesta osjetljivi na korupciju.

Uočavanje koruptivnih rizika stoga nije proces uočavanja koruptivnih radnji u nekoj organizaciji, tijelu ili lokalnoj vlasti. Riječ je o analitičkom naporu kojemu je cilj otkriti slabe točke unutar uspostavljenih procesa donošenja odluka, odnosno dijelove sustava koji su, zbog različitih okolnosti, najizloženiji korupciji i u vezi s njome.

Sukob interesa je situacija u kojoj su privatni interesi dužnosnika/radnika u suprotnosti s javnim interesom, odnosno svaka situacija u kojoj privatni interes utječe, utjecao je ili može utjecati na njihovu nepristranost u obavljanju javne dužnosti.

Sukob interesa ne treba ograničiti isključivo na onaj financijske odnosno materijalne prirode ili onaj koji je u izravnoj koristi za dužnosnika/radnika.

Osoba se može naći u sukobu interesa zbog osobnih aktivnosti, sklonosti, udruživanja, emotivnih veza, odnosno u svim situacijama u kojima dužnosnik/radnik ima priliku pogodovati ili davati prednost sebi, bliskim osobama, društvenim skupinama ili organizacijama te bilo kakvim pravnim ili fizičkim osobama s kojima je na bilo koji način povezan (npr. s političkim strankama i drugim društvenim skupinama s kojima je u osobnom i profesionalnom svojstvu u vezi) nauštrb interesa javnosti.

Kako bi očuvali svoj integritet, ali i integritet cjelokupnog Društva dužnosnici/ radnici trebaju se pridržavati četiriju načela sprječavanja sukoba interesa:

načelo zaštite javnog interesa — u obavljanju poslova, odnosno obnašanju dužnosti ne smije se privatni interes pretpostaviti javnome.

načelo transparentnosti — djelovanje na način koji omogućava nadzor nad radom.

načelo osobne odgovornosti — preuzimanje odgovornosti za privatno djelovanje koje uključuje odgovornost za prepoznavanje i rješavanje sukoba interesa u korist javnog interesa.

načelo organizacijske kulture koja ne dopušta sukob interesa — podrazumijeva uspostavu procesa koji uključuju kontrolu, upravljanje i rješavanje situacija sukoba interesa, promicanje atmosfere pogodne za dijalog i savjetovanje s kolegama te edukaciju dužnosnika/radnika.

Dužnosnici/radnici ne smiju primiti stvari bez obzira na njihovu vrijednost, kao i prava i usluge dane bez naknade jer primatelja dovode ili mogu dovesti u odnos zavisnosti ili njemu stvaraju obvezu prema darovatelju. U Društvu bi trebala postojati propisana procedura o tome koji se darovi moraju prijaviti.

Darovi upućeni izravno određenom radniku (nasuprot onima upućenima Društvu) ostavljaju mogućnosti takvog odnosa darovatelja i primatelja koji bi mogao predstavljati opasnost za integritet radnika/dužnosnika ili Društva.

Ne smatraju se darovima koje treba prijaviti u službenu evidenciju Društva uobičajeni darovi koje dužnosnik/radnik kao privatna osoba primi u skladu s društvenim običajima ili dar koji dužnosnik/radnik primi kao poslovno priznanje, profesionalno postignuće ili odlazak u mirovinu, državna i međunarodna priznanja, odličja i nagrade.

Traženje i primanje darova/nagrada u vezi sa radom i za određene radnje u obavljanju posla zloupotreba je službene moći, koja je kažnjiva. U slučaju nedoumice o tome koje darove smijemo primiti i u kojim uvjetima možemo se poslužiti kontrolnom listom s elementima usmjerenima na četiri etička načela.

Zbog ozbiljnosti problema korupcije potrebna je primjena antikorupcijskih preventivnih mehanizama na razini Društva radi kontroliranja rizika u poslovima upravljanja imovinom, posebno prilikom imenovanja članova nadzornih odbora i uprava te zapošljavanja. Predlaže se donijeti akcijski plan suzbijanja korupcije u kojem bi bile sadržane mjere za suzbijanje korupcije s ciljem jačanja odgovornosti i transparentnosti u radu trgovačkog društva.

Potrebno je podizanje javne svijesti o štetnosti korupcije, informiranja i ohrabrivanja građana o načinima prijave i sprječavanja slučajeva korupcije, poticanja suradnje s ostalim tijelima državne uprave, trgovačkim društvima kojima je vlasnik JLS, uprave i nevladinim organizacijama.

Kvalitetno postavljen proces upravljanja koruptivnim rizicima iznjedrit će listu institucionalnih i proceduralnih slabosti koje također mogu poslužiti kao podloga za izradu akcijskih planova i antikorupcijskih programa.

Antikorupcijske mjere često su usmjerene na unaprjeđenje procesa donošenja odluka kako bi ih se učinilo otpornijima na korupciju i neprimjereni utjecaj privatnih interesa.

Uputa je u svim procesima odlučivanja:

- smanjivati monopol prava na donošenje odluka uključenjem više instanci,
- smanjivati diskrecijsko pravo osobe koja odlučuje uvođenjem kriterija i mjerila,
- povećavati transparentnost procesa i dostupnost informacija,
- izgrađivati integritet i odgovornost osoba koje sudjeluju u ključnim procesima donošenja odluka.

ZAKLJUČAK

Za borbu protiv korupcije potreban je aktivni odnos kako građana tako i dužnosnika/radnika zaposlenih u Društvu, Pravo na pristup informacijama građana, jasno definirane unutarnje kontrole (revizije) te što veća transparentnost u djelovanju Društva uvelike pridonose borbi protiv te štetne pojave.

Potrebno je poticati veću zainteresiranost građana za problematiku korupcije kako na državnoj tako i na lokalnoj i područnoj (regionalnoj) razini. Aktivni stav građana za prijavljivanje korupcije postići će se pozitivnim primjerima rješavanja i kažnjavanja (sankcioniranja) korupcije.

Na svojim službenim internetskim stranicama jedinice Društvo može olakšati prijavljivanje sumnje na korupciju stavljanjem poveznice za obrazac prijave i poveznice za najvažnije pravne izvore te nadležne institucije koje se bave utvrđivanjem i sankcioniranjem određenih povreda i nepravilnosti.

Ovaj Antikorupcijski vodič jedan je korak u borbi protiv korupcije i svih njezinih pojava oblika koji sadrži prijedloge kako poboljšati transparentnost djelovanja Društva te kako izbjeći eventualne sukobe interesa. Predložene aktivnosti Društva pridonijet će vraćanju povjerenja građana u zakonit, pošten i predan rad Društva na općem dobru.

Predsjednik Uprave-Direktor
Marko Iveković

